

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Романової Ганни Миколаївни

на дисертацію Дуплійчук Ольги Миколаївни

«ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-
ФІЛОЛОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНО-КОМУНІКАТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів, адже сучасний соціальний запит вимагає підготовки висококваліфікованого фахівця-філолога не лише як предметника, а й як «професіонала-дослідника» та «культуромовної особистості», яка не тільки володіє достатнім запасом загальнонаукових і професійних знань, а й вміло використовує здобутки педагогічних наук і готова до сприйняття, оцінки і реалізації педагогічних інновацій.

На сьогодні існує об'єктивна потреба у вирішенні проблеми підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій. З огляду на необхідність модернізації змісту, форм і методів професійної підготовки засобом підвищення комунікативної компетентності сучасного вчителя-філолога повинно стати прирощення проектувального компоненту в склад його професійно-методичної та дослідницької діяльності. Адже, навіть вчитель, який вільно володіє рідною або іноземними мовами, не зможе ефективно навчити ним своїх учнів без володіння основами проектування мовного навчального курсу, програми, процесу на комунікативній основі.

З цих позицій професійно орієнтовані проектно-комунікативні технології забезпечують здатність вчителя-філолога проектувати отримані знання, вміння, досвід і способи поведінки в умовах комунікативної діяльності, що визначає домінуючу спрямованість професійної підготовки майбутнього-філолога у вищих навчальних закладах.

Дослідження О.М. Дуплійчук присвячено визначенню теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій. Дослідниця здійснює чітке обґрунтування понятійно-термінологічного апарату дослідження, ставить конкретні дослідницькі цілі і завдання, коректно обирає та використовує методи дослідження, відповідні поставленим завданням та наявним дослідницьким умовам, обґрунтовує отримані результати.

У першому розділі О.М. Дуплійчук здійснює аналіз категоріально-поняттєвого апарату дослідження, обґрунтовує важливість проектно-комунікативних технологій у структурі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів.

Заслуговує на схвалення, на нашу думку, застосований автором підхід до визначення поняття «проектно-комунікативна технологія», що ґрунтується на контент-аналізі досліджуваних понять «комунікативна технологія», «проектна технологія». Автор надає визначення проектно-комунікативної технології як інтерактивної, соціально орієнтованої педагогічної технології, що дозволяє спроектувати процес навчальної взаємодії як модель процесу комунікації і передбачає об'єктивний контроль якості досягнення поставлених дидактичних цілей при вирішенні практично значущої проблеми, що завершується реальним практичним результатом.

Нам близька позиція автора, що вбачає ефективну професійно-педагогічну підготовку вчителя-філолога в єдності компетентного фахівця-предметника, професіонала-дослідника та культуромовної особистості, здатної самостійно працювати над вивченням не лише рідної, а й іноземних мов, підтримувати і постійно поновлювати свої професійно значущі знання,

удосконалювати вміння, розвивати комунікативну та інформаційну культуру. Погоджуючись з автором, відмітимо, що запровадження такого підходу є важливим не тільки для підготовки учителів-філологів.

Другий розділ присвячено моделюванню професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій. Автором теоретично обґрунтовано модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій, обґрунтовано структуру, критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій.

Запропонована модель підготовки не лише визначає параметри організації процесу підготовки студентів до застосування досліджуваних технологій в професійній діяльності, але включає процесуальний і змістовий аспекти, має динамічний характер.

Доцільним і обґрунтованим вважаємо визначення таких включених до моделі принципів підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій: соціально орієнтованого змісту навчальної діяльності; міжмовної комунікації; «двоплановості»; креативності; культуровідповідності.

На нашу думку, заслуговують на увагу та потребують широкого упровадження у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів виокремлені та науково обґрунтовані автором три групи професійно орієнтованих проектно-комунікативних технологій, а саме:

- Технології знаходження професійно значущих асоціацій: технологія концепт-карт, технологія колажування, технологія паралельного читання;
- І³-технологія професійного взаємонавчання у формі малих груп: група спеціальних інтересів (Special Interest Group), група навчальної взаємодії (Lesson Study Group), фокус-група педагогічної майстерності (Focus Group);

- Технології моделювання комунікативних і соціокультурно маркованих ситуацій: віртуально-тренінгова технологія, технологія лінгвопедагогічних задач, технологія професійно-методичного досьє.

Результатом реалізації моделі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя-філолога визначено готовність вчителя-філолога до застосування проектно-комунікативних технологій.

Означена готовність розглядається як складне динамічне особистісне утворення, що включає багатопланову систему якостей і властивостей і передбачає: наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до проектно-комунікативної діяльності, володіння загальними професійно значущими лінгвістичними, методичними та психолого-педагогічними знаннями, сформованість загальних професійно орієнтованих і спеціальних проектно-комунікативних умінь, наявність певних особистісних якостей і здібностей вчителя-філолога, необхідних для успішного застосування ПКТ та педагогічної рефлексії.

Проведене дослідження дозволило автору виокремити компоненти готовності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-практичний, результативно-продуктивний), критерії (мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний та оцінно-результативний) та їх показники і визначити чотири рівня готовності студентів-філологів до застосування ПКТ: адаптивний, репродуктивний, продуктивний та конструктивний.

У третьому розділі охарактеризовано експериментальну перевірку ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій.

Так, на констатувальному етапі експерименту було проаналізовано вихідні рівні знань студентів експериментальної групи та контрольної, де навчання проводилося за традиційними методами. Середня оцінка знань студентів у контрольній та експериментальній групах виявилась приблизно однаково низькою, що визначило передумови впровадження моделі

професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій.

Результати формувального етапу експерименту підтвердили доцільність та ефективність застосування проектно-комунікативних технологій, стали доказом того, що запропонована експериментальна модель є ефективною. Відзначено позитивну динаміку розвитку готовності майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій за всіма компонентами: в середньому у 70,1% студентів експериментальної групи після проведеної експериментальної роботи зафіксовано продуктивний і конструктивний рівні означеної готовності.

Загалом, можна відмітити достатність і ґрунтовність наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих в дисертації. Отримані результати є достовірними, що підтверджується опрацюванням достатньої кількості джерел, значною вибіркою дослідження, коректністю використання дослідницьких процедур, статистичним обґрунтуванням отриманих даних.

Отримані результати дослідження відрізняються необхідною науковою новизною, складають цінність для науки і практики. Зокрема, заслуговують уваги практиків підготовлений автором навчально-методичний посібник «Використання проектно-комунікативних технологій у самостійній професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів-філологів» та розроблений спецкурс «Використання ПКТ у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів-філологів».

У цілому, дисертаційна робота виконана з дотриманням усіх нормативних вимог. Стиль викладу матеріалу є науковим, критичним і коректним. У роботі присутні наочні матеріали, здійснені всі необхідні посилання на першоджерела. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації, є стислим, відображає зміст і результати дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації повною мірою викладені в опублікованих працях.

Вивчення дисертаційної роботи в цілому складає позитивне враження. Водночас слід відмітити певні зауваження і побажання дискусійного характеру:

1. На с. 25 тексту дисертації надано визначення поняття «проектна технологія» на основі контент-аналізу. Згідно додатку А.2 доцільно дати у визначенні, що це не просто педагогічна технологія, а особистісно орієнтована педагогічна технологія.

2. На с. 40. роботи обґрунтовано інтенційний компонент теоретичної професійно-педагогічної підготовки. Виникає запитання: чи стосується він тільки теоретичної підготовки? Адже мотивація – важлива складова і практичної, і дослідницької підготовки педагога. Аналогічно виникають запитання щодо виокремлення особистісного компоненту в межах практичної підготовки, а рефлексивного – дослідницької. Але не викладає сумнівів, що когнітивний компонент – складова теоретичної підготовки, а методичний – практичної.

3. У тексті дисертації неодноразово зустрічається фраза про озброєння студентів знаннями та вміннями (наприклад, с. 52-53, с. 66), яка, на нашу думку не дуже корелює з проектно-комунікативними технологіями, що втілюють позиції особистісно орієнтованого навчання, за якого знання набуваються, а не передаються (традиційне навчання).

4. У характеристиці спецкурсу «Використання ПКТ у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів-філологів» (с.160-162) бажано в основному тексті зазначити про технологічні аспекти його реалізації, оскільки, як слідує з додатку **У**, спецкурс передбачає застосування проектно-комунікативних технологій.

Водночас, дані зауваження не є принциповими і не знижують загальну якість роботи. За характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики, обґрунтованості висновків можна заключити, що дисертація О.М. Дуплійчук на тему «Професійно-педагогічна

підготовка майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій» служить реалізації поставлених наукових цілей і завдань, сприяє вирішенню вагомої наукової проблеми та відповідає вимогам „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” (п. 9,11, 12,13), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Дуплійчук Ольга Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент -

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач лабораторії технологій

професійного навчання

Інституту професійно-технічної освіти

НАПН України

Г. М. Романова

